

ו' תשרי | כתות ה-ו

רציונאל:

ו' תשרי הינו יום ההסתלקות של הרבנית חנה, אימו של הרבי. אודות הרבנית חנה ניתן ללמוד רבות מעיון בזיכרונותיה, אותם העלתה על הכתב בערוב ימיה. קורות חיים אלו מלאים בתלאות אך גדושים בתעצומות רוח ובמסירות נפש; הם מתארים את התמודדותה בגבורה מול קשיים מתוך אצילות יהודית ופיקחות, בעידן רדיפת הדת ברוסיה הסובייטית.

באחת משיחותיו, הדגיש הרבי תכונות מיוחדות אלו, בהזכירו כיצד סיכנה אימו את חייה כשנטלה עמה את כתבי חידושי התורה של בעלה בנדודיה. כך שבסופו של דבר הוברחו כתבים אלו אל מחוץ לברית המועצות והודפסו. הרבי מבאר הוראה מדרכיה לכל יהודי: על כל יהודי להחליט באמת להתנהג על פי הוראות התורה, מבלי להתפעל משום קשיים, מגיעות ועיכובים. בדרך זו, בודאי יצלח.

מטרות:

- < התלמידות תערוכנה הכרות עם אפיזודות מחייה של הרבנית.
- < התלמידות תפקנה מחיי הרבנית מסרים ערכיים של נתינה וסיוע גשמית ורוחנית.
- < התלמידות תתבוננה כיצד להשליך לחייהם ערכים הנלמדים מדמותה של הרבנית.

מבנה השיעור:

פתיחה - הרבנית חנה - 5 דק'

פתיחה - איך נושאים את התיקים? - דילמה + דיון 10 דקות/ מליאה וקבוצות

פעילות 1: מסע בעקבות הרבנית - חידות פנטומימה 15 דקות/ מליאה

פעילות 2: המזוודה שהעבירה לנו הרבנית - לימוד קטע משיחה של הרבי 5 דקות/ מליאה

סיום - נושאי המזוודות - כתיבה אישית 15 דקות/ יחידני + מליאה

הכנה ואביזרים:

- < לשכפל את נספח 1 בחמישה עותקים.
- < להדפיס את נספח 2 - עותק אחד ולגזור את המזוודות.
- < להדפיס את נספח 3 - עותק אחד למורה.
- < לשכפל את נספח 4 כמספר התלמידות.

מהלך השיעור:

הקדמה:

המורה תספר שבו' תשרי הסתלקה הרבנית חנה, אימו של הרבי. ובשיעור הקרוב נצא למסע בעקבות הרבנית.

פתיחה - איך נושאים את התיקים?

המורה תפתח בהצגת הסיטואציה הבאה:

אתן, זוג חברות טובות, נמצאות בסיומה של תוכנית 'אש-לילה', היתה זו גולת הכותרת של יום גיבוש קבוצתי, בקייטנת הקיץ, עמוס מסלולים וחוויות. כל אחת מכך אורזת את מזוודתה ונושאת אותה אל תא המטען. בראשיתן חולפות תמונות מליל האתמול: האחדות הכיתתית המרוממת בטיול, הפעילות הלילית המרתקת וההתוועדות שבעקבותיה, שנמשכה עד שהפציעו ברקיע קרני שחר ראשונות. על פני כולם ניכרת קורת רוח, ניכר כי יום האתמול הותיר בכולם רושם חזק שעתיד ללוות אתכם עוד זמן רב; וכעת, אתן עייפות כהוגן, הן לא עצמתם עין כל

הלילה, ונכונה לכם נסיעה של למעלה משעתיים אל עיר מגוריהם. אתן מזרזות אחת את השניה, וממהרות לעלות אל האוטובוס היוצא לדרכו, אל עיר מגוריהם. כך, למרות התכול הרענן הניבט מחלונותיהם, אוירת ליל יורדת עליהם; עד מהרה נשמעות נשימותיהם הקצובות, מרצון או מכורח המציאות, אתן מנצלות את זמן הנסיעה לשינה עמוקה.

כעבור שעותיים, נשמעים קולות רמים של התארגנות וגרירת תיקים ומזוודות. אתן פוקחות את העיניים ומגלות כי הגעתם אל היעד ואתם חונים בשער בית הספר. אתן מצטרפות לחברותיהן, יורדות מהאוטובוס ותרות אחר אמתחותיהם. כאשר ברקע, אתן שומעות את חברותיהן נפרדות אלו מאלו בפיזור נפש, ממהרות לשים פעמיהם לביתן להמשיך את שנתן שנקטעה לה. גם המדריכות שליוו אתן ועקבו אחר התפזרות התלמידות, כבר הפנו את גבן ונכנסו למבנה בית הספר, מותשות אך מרוצות. נשארתי שתיכן, מזהות סוף סוף את התיקים שנדחקו אל לועו של תא המטען. כך, כשאתן זוחלות בתא המטען מניפות את תיקיכן החוצה אל המדרכה, אתן שמות לב לעוד ארבעה תיקים גדולים המונחים שם. בירור קצר עם נהג האוטובוס קצר הרוח מגלה כי אינו יודע דבר על התיקים המדוברים 'רוצות - תיקחו, לא רוצות - אל תיקחו. אני חייב לזוז הוא מזרז אתן בעצבנות. שתיכן מבינות מיד שמדובר במצוות השבת אבדה בכל מקרה. ובראשיתן חולפות מחשבות מהירות 'אנחנו עייפות מדי עכשיו' 'בכלל לא בטוח שזה שייך לאחת מהקבוצה שלנו' 'אולי זה בכלל נחשב לחפץ חשוב?' ברקע נשמעות צפירות רמות, האוטובוס חוסם את נתיב התנועה וטור של מכוניות משתרך מאחוריו. המחשבות ממשיכות להתרוצץ 'התיקים כבדים מאד, לא נוכל לסחוב אותם לבד' 'מילא אם היה לנו פלאפון, להתייעץ אם משהו מבוגר..', 'כל אחת מאתנו עמוסה בחבילות משל עצמה', 'כל שאר הבנות התפזרו והנהג לא מוכן לחכות רגע אחד נוסף', 'אפשר יהיה להתקשר לחברת האוטובוסים, אם יתברר שזה של חברה מקבוצתנו', 'בכלל, אחרי נסיעה כה ארוכה, אנחנו צריכות להתאושש. לא מרגישות כל כך טוב...' המשפט היחיד שאחת מכן מצליחה למלמל מתוך בליל המחשבות הוא 'איזה תיק 'נפל' עלינו.. הייתי אומרת, ממש מזוודה..'

המורה תסכם כי במצב בו מצויות התלמידות עליהן לבחור בין התמודדות עם קושי, מניעות ועיכובים אמתיים ואובייקטיביים, בקיום מצוות השבת אבדה שהזדמנה להם; לבין הימנעות מהתמודדות זו. המורה תערוך דיון עם התלמידות בגורמים והשיקולים המשפיעים על הבחירה במצב כזה - מה גורם לנו להירתם להתמודדות, למרות הקשיים? - הכרה בערכה החשוב של המטרה, אחריות גבוהה, רוח צפוי הגדול ממחיר ההתמודדות, העדפת העתיד על ההווה ועוד. המורה תייחס את הגורמים השונים למצב המתואר - ותכוון את התלמידות להכרעה - בחירה התמודדות למען קיום מצוות השבת אבידה.

המורה תזמין כל זוג תלמידות לדון בתיאור המצב הנ"ל ולהציג למליאת הכיתה דרכי ואופני פעולה לפיהם היו מתנהלות בסיטואציה כזו. בתום הצגת פתרונות התלמידות, תסכם המורה כי להתמודדות עם קושי ייתכנו דרכי פעולה ואופנים רבים ושונים.

פעילות 1: מסע בעקבות הרבנית

המורה תחשוף את התלמידות ליומנה, כתיבת זיכרונות מקורות חייה, של הרבנית חנה; באמצעות דף ציטוטים נבחרים (נספח 1) כל קבוצה תקבל עותק אחד של הציטוטים. המורה תחלק לכל זוג מזוודה עם ציטוט (נספח 2) והתלמידות תצגנה אותו בפנטומימה למליאת הכיתה. התלמידות תצטרכנה להבין מהפנטומימה מהו הציטוט הנבחר מתוך הדף. לאחר כל הצגה, תזמין המורה את התלמידות להתבונן בקושי שעמד בפני הרבנית (רעב, קור, לעג, עצבות ועוד) ובערך שעבורו החליטה להתמודד עם הקושי (כשרות, הצלת נפשות, עריכת 'ליל הסדר', שמחת חג, כבוד ודאגה לרבי לוי יצחק ועוד).

בסיום הצגת רוב הציטוטים הנבחרים, תסכם המורה את המשותף לכל הציטוטים הנבחרים - התמודדותה של הרבנית הרבנית חנה מול קשיים בקיום דעת תורה.

פעילות 2: המזוודה שהעבירה לנו הרבנית

המורה תדון עם התלמידות בשאלה - האם התמודדות כשל הרבנית חנה היא התנהגות נעלית של יחידי סגולה בלבד או שייכת גם לאנשים פשוטים, ואפילו ילדים, כערכנו?

המורה תספר על התמודדותה של הרבנית חנה בכדי לשמור על 'מזוודת' כתבי הקודש של בעלה ולהוציאם

מרוסיה, בכדי שיראו אור; על-פי שיחתו של הרבי (נספח 2). ואת ההוראה הנלמדת מכך לדברי הרבי - יש להחליט להתנהג על פי הוראות התורה; מבלי להתפעל משום קשיים, מניעות ועיכובים; כאשר יהודי מחליט כך בוודאי יצליח בזה...

המורה תערוך דיון לגבי אופן ההתמודדות מול קשיים בקיום דעת התורה, בהתייחס לנקודות הבאות. המורה תדגים עקרונות אלה בציטוטים הנבחרים מהרבנית חנה ובדוגמאות מקבילות מחיי היום של התלמידות:

- < השפעת הנחישות וההחלטיות להתמודד עם הקושי, על מידת התבונה, היצירתיות והתושייה בהתמודדות. (לדוגמא: ציטוט 2)
- < השפעת הרגשת הסיפוק בהתמודדות טובה עם קשיים בעבר, נותנת כוחות להתמודדויות נוספות. (לדוגמא: ציטוט 8)
- < התמקדות במטרה וערכה, בכדי לשאוב כוחות להתמודדות. (לדוגמא: ציטוט 4)
- < קבלת עזרה. (ציטוט 9)
- < חשיבה חיובית בדוגמת 'יש לי כוח להתמודד', 'ה' יתן לי כח כי 'הבא ליטהר מסייעין בידו'.
- < תפילה.

סיום: נושאי המזוודות

כל תלמידה תקבל דף לכתבה (נספח 4) בו היא תוזמן לכתוב חיבור המתאר התמודדות שלה עם מזוודה, קושי או מניעה לפעול או להתנהג על-פי דעת תורה, וכיצד היא מתכננת להשתמש בכוחות ובדוגמא של הרבנית חנה להתמודדות זו.

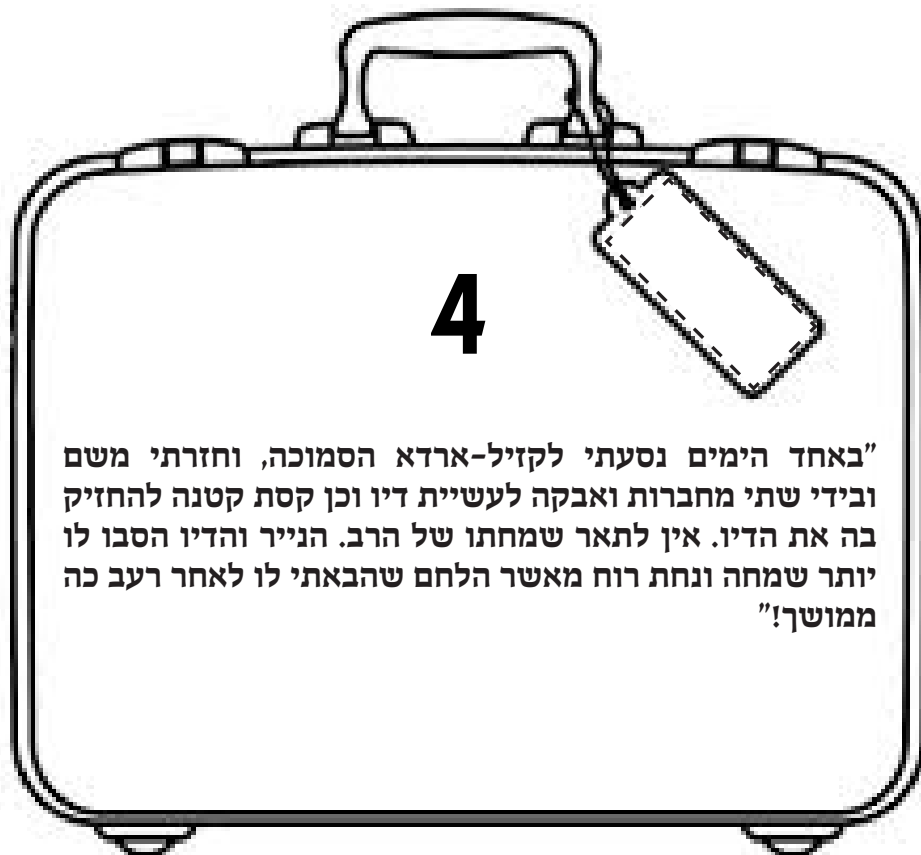
כדוגמא, ניתן להזכיר את הדילמה מפתחת השיעור ולהעלות רעיונות להתמודדות המתאימים לדרכה של הרבנית חנה - התמודדות בפיקחות ואצילות יהודית.

בתום הכתיבה, המורה תזמין מספר תלמידות להקריא למליאת הכיתה את חיבוריהם.

1. "הגיעו ביום השבת קודש לביתנו שלושה מאנשי הנ.ק.וו.ד. (=ארגון הביון והמשטרה החשאית הראשי של ברית המועצות) לערוך חיפוש נוסף. הפעם נערך החיפוש באופן יסודי יותר מהפעם הקודמת. כל הספרים והכתבים, שעליהם שמר (רבי לוי יצחק, בעלה של הרבנית חנה) כעל בבת עינו, כבר היו ארוזים בידיהם והעבירום למכונותם. אולם לאחר בקשותי ותחנוני המרובים להשאירם בבית - התרצו להתקשר טלפונית עם הממונים עליהם, עד אשר החזירום לבסוף לידי."
2. "למחרת הגיעה ממנו (מרבי לוי יצחק) גלויה שבה הוא מודיע כי הוא נמצא בחרקוב, וכן צויינה בה הכתובת של הכלא בו הוא נמצא. מאחר שידעתי היכן הוא נמצא, החלטתי מיד לנסוע אליו, מבלי הבט על הקור הנורא ששרר אז והשלג הרב שכיסה את הדרכים. כמה מידידינו ניסו להניעני מלצאת לדרך, בטענה שבין כך לא אצליח לראותו. אך לא יכולתי בשום אופן לשכנע את עצמי לא לנסוע..."
3. "אדר שנת ת"ש. לאחר חג הפורים החלטתי להצטרף אליו (אל רבי לוי יצחק) במקום גלותו (צ'אילי). דרכי הראשונה היתה למוסקבה, ומשם נסעתי דרך של חמישה ימים עד שהגעתי לצ'אילי... למרות הקשיים המרובים לקחתי עמי מצות ויין וכן שומן כשר לפסח. באמצעות רישיון מיוחד שקיבלתי מפקיד מסוים בנ.ק.וו.ד השגתי גם לחם ועגבניות אשר יספיקו לנו לתקופת זמן."
4. "באחד הימים נסעתי לקזיל-ארדא הסמוכה, וחזרתי משם ובידי שתי מחברות ואבקה לעשיית דיו וכן קסת קטנה להחזיק בה את הדיו. אין לתאר שמחתו של הרב. הנייר והדיו הסבו לו יותר שמחה ונחת רוח מאשר הלחם שהבאתי לו לאחר רעב כה ממושך!"
5. "בין הדברים שהבאתי ממוסקבה היו שני סירים חדשים, שהשגתי אותם לאחר יום שלם של עמדה בתור. אך בדרכי לצ'אילי נאבדו לי... בעלי הרב הודיע לי בתקיפות שהיות שאין לנו כלים לפסח, לא יאכל מאומה במשך החג. בראותי את המצב, נסעתי במיוחד כשעת נסיעה מצ'אילי... עד שהצלחתי להשיג כלי גדול עשוי מפח חדש לגמרי."
6. "...ישבנו לעריכת ה"סדר". מאחורי החלון עמדו נערים אשר לעגו לנו וחיקו את תנועותינו ואמרי פינו. מובן שלעגיהם לא השפיעו עלינו, והסדר נמשך כהלכתו..."
7. "גם למחרת בערב חגגנו סדר ליל שני של פסח... נסינו בכל כוחנו לגרש את רוח הדכאון והעצבות ששרתה עלינו, ולפחות בימים אלה להיות שרוים בשמחה. קשה היה הדבר, אך התגברנו על הכל והצלחנו להשרות סביבנו רוח של שמחת חג."
8. "בקושי רב התגברתי על עצמי ולא בקשתי ממנה שתתן לי פרוסת לחם. דבר זה הסב לי סיפוק ושביעות רצון לא מועטים (לא אחת ראיתי אנשים שהיו עשירים לשעבר, ועכשיו עמדו והתחננו אצל העוברים ושבים לפרוסת לחם)."
9. "בקזיל-ארדא פגשתי יהודי מיקטרינוסלב (עיר מגוריהם של רבי לוי יצחק והרבנית חנה לפני הגלות) שהוגלה לשם, ובתום שנות גלותו פתח שם חנות והביא את משפחתו אליו. הוא הכיר אותנו, כמובן, ורצה לעזור לנו ככל שאפשר. התאכסנתי אצלו, אך מטעמי כשרות אכלתי אצל שוחט מהומיל שהוגלה אף הוא לשם."
10. "על השולחן היו לביבות של גבינה וכד של קקאו. בעל הבית כיבד אותי לטעום מהאוכל (שהיה כשר), אך למרות ששכחתי כבר מזמן את טעמם של מאכלים כאלו, התאפקתי ולא נגעתי באוכל. עשיתי זאת בגלל כבוד עצמי, כדי לא לתת לו את התחושה שהאכיל איש רעב. כשיצאתי מהבית, הייתי שבעת רצון ביותר מכך שעמדתי ב'ניסיון' זה. אינני מאחלת לאף אחד חוויה כזו! זה דורש באמת תקיפות רבה וכושר-התנגדות..."
11. "מעשה ביהודי שהוגלה לצ'אילי, שבאחד הימים הצטרפו אליו אשתו ובתם. על אף שהמשפחה אוחדה שוב - לא הוקל מצבו במאומה. פעם בא לבקר בביתנו. פניו היו נפוחות וצהובות ל"ע, וניכר היה כי זמן רב לא בא כל אוכל לפיו. על השולחן היו מונחות מספר חתיכות לחם. בראותי את מצבו החמור, הגשתי לו את הלחם - על אף שהיו אלה חתיכות הלחם האחרונות ולא היה לנו כל סיכוי לקבל פת לחם ליום המחרת..."

קטע ערוך משיחה של הרבי (שיחת ו' תשרי תשמ"ב):

"מובן מאלי, ששמירת הכתבים והוצאתם מחוץ למדינה היא היו בבחינת מסירות נפש ממש. שהרי בדרך כלל היו עורכים חיפוש מדוקדק בכליהם של היוצאים. ובאם היו מוצאים אצלה ספרים וכתבים אלו, היו יכולים להושיבה בבית האסורים ללא כל חקירה ודרישה. וכנהוג במדינה ההיא, שכאשר היה להם חשש כלשהו על אדם, הרי ראשית כל הושיבהו מאחורי סורג וברית, ורק לאחר מכן היו בודקים את הנושא..."

מה גם כאשר מדובר אודות אדם שנגזר עליו עונש של גלות לכמה שנים, והפקדה עליו שמירה מיוחדת כו', משום שהחזיקוהו לאנטי-מהפכני, ואם כן - גם אשתו חשודה בכך!

ובפרט ששם משפחתה בלבד ('שניאורסון') היה כעין 'תעודה' המעידה על בעל השם שהוא בחזקת אדם מסוכן כו' ושמקומו בבית האסורים, ופשיטא שאין לתת לו לצאת את המדינה.

...

עם זאת, למרות גודל הסכנה שבדבר, השתדלה בשמירת הספרים והכתבים והוצאתם מעבר לגבול המדינה, וכתוצאה מפעולתה זו הגיעו הספרים והכתבים לכאן וראו את אור הדפוס, כך שכל אחד יכול ללמוד בהם, ולימוד באופן הנרצה - המביא לידי מעשה.

ההוראה מכל האמור לעיל - "והחי יתן אל לבו".

כאשר יהודי מחליט באמת להתנהג על פי הוראות התורה, מבלי להתפעל משום קשיים, מניעות ועיכובים - בודאי יצליח בזה...

(-כאשר עוסק בהענין בפועל - אמנם עליו לעסוק בזה באופן מסודר של מדידה והגבלה... אבל החיות וההתלהבות שלו בענין צריך להיות באופן שלמעלה מכל חשבון, מדידה והגבלה, בידעו שזה שליחותו של הקב"ה.

המזוודה שלי מהרבנית חנה

